

СПОСОБИ ТА ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто передумови виникнення і розвитку дистанційної освіти в Україні та її актуальність в сучасних умовах, у зв'язку із пандемією, що спричинила необхідність організації всього освітнього процесу за допомогою засобів і методів змішаного або ж виключно дистанційного навчання. Висвітлено деякі проблеми пов'язані із організацією навчання у дистанційній формі та запропоновано шляхи їх подолання. Обґрунтовано доцільність використання доступних онлайн ресурсів та комбінування їх можливостей у навчальному процесі.

Ключові слова: дистанційна освіта; онлайн ресурси; форми навчання; слухачі; презентація; дискусія; вікторина.

Ways and means to increase the effectiveness of distance learning

Abstract

The preconditions for the emergence and development of distance education in Ukraine and its relevance in modern conditions, in connection with the pandemic, which necessitated the organization of the entire educational process using the means and methods of blended or exclusively distance learning. Some problems related to the organization of distance learning are highlighted and ways to overcome them are suggested. The expediency of using available online resources and combining their capabilities in the educational process is substantiated.

Keywords: distance education; online resources; forms of education; listeners; presentation; discussion; quiz.

Передумовами запровадження та розвитку дистанційної освіти в Україні стало затвердження у 1998 р «Національної програми інформатизації» та низка програм, законодавчих та нормативно-правових актів прийнятих та затверджених у подальшому.

Розвиток дистанційної освіти в Україні має позитивний вплив на вирішення таких проблем як [1]: підвищення рівня освіченості суспільства і якості освіти; реалізація потреб населення в послугах освіти; підвищення соціальної і професійної мобільності населення, його підприємницької і соціальної активності; збереження та поновлення знань, кадрового і матеріально-технічного потенціалу, що накопичені вітчизняною системою освіти; формування єдиного освітнього простору в рамках усього світового співтовариства.

Першочергово дистанційна освіта в Україні мала бути орієнтована на такі різні соціальні групи населення [1], що за певними причинами чи їх сукупністю не мають можливості навчатись за очною, заочною, вечірньою чи екстернатною формами навчання.

Проте сучасні реалії внесли деякі корективи як у процес формування та становлення системи дистанційної освіти в Україні, так і в діяльність усієї галузі освіти в цілому[2]. У зв'язку з пандемією, на сьогоднішній день, навчатись у змішаній або повністю дистанційній формі змушені практично всі слухачі закладів освіти всіх рівнів. І це, відповідно, стало неабияким випробуванням і для самих освітян.

Сьогодні існує багато різного роду систем забезпечення дистанційного навчання починаючи від таких масштабних міжвузівських платформ як Coursera(<https://www.coursera.org>), яка представляє безкоштовні онлайн курси в різних галузях освіти, що представлені провідними навчальними закладами світу, безкоштовних багатофункціональних мережесервісів, таких як, Google Classroom(<https://classroom.google.com>), вузькоспеціалізованих сервісів, таких як Mentimeter (<https://www.mentimeter.com>), Quizziz (<https://quizizz.com/>) та закінчуючи власними онлайн ресурсами навчальних закладів, що містять в собі окремі елементи усіх перерахованих вище систем.

Основними проблемами з якими зіткнулись працівники навчальних закладів і, безпосередньо, викладачі після виникнення потреби у дистанційному навчанні були [3]:

- в багатьох випадках – відсутність досвіду роботи у форматі дистанційного навчання;
- недосконалість доступних або використовуваних онлайн ресурсів;

- відсутність доступних дистанційних курсів із загальних та спеціальних дисциплін;
- навчальні заклади використовують різні моделі, технології та форми організації й використання освітніх ресурсів, що ускладнює обмін позитивними результатами і досягненнями та ефективний інформаційний обмін
- відсутність єдиних вимог до організації дистанційного навчання;
- неналежне матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу як зі сторони викладачів так і зі сторони слухачів;
- небажання слухачів навчатись не тільки дистанційно, а, іноді і в принципі.

Причому найбільш значущим є саме останній пункт у списку, оскільки утримувати увагу слухачів не є простим завданням навіть в умовах аудиторного навчання. Існує цілий ряд типових прийомів утримання уваги аудиторії таких як: питання до аудиторії, організація дискусії, звертання до окремих слухачів, короткі відхилення від основної теми, демонстрація предметів чи наочних прикладів, розважальні елементи в другій частині заняття тощо. Але не всі перераховані методи є ефективними в умовах дистанційного навчання, оскільки, наприклад, задаючи питання в умовах аудиторного навчання, викладач має можливість встановити зоровий контакт з тим зі слухачів хто, на його думку, може відповісти на це питання та продовжити або розвинути обговорення теми. Те ж саме стосується і предметних дискусій. Відсутність безпосередньої присутності, а, відповідно, і відчуття співрозмовників часто знижує інтерес слухачів до участі в обговоренні окремого питання і дискусії в цілому.

Тож перед викладачами постає завдання – зацікавити та утримати аудиторію на відстані. Так можна прийти до висновку, що проведення заняття онлайн має супроводжуватись наявністю привабливого візуального та додаткового аудіального оформлення, а активна участь у проведенні заняття, перевірка та контроль отриманих знань – різними мотиваціями.

Наповнити заняття додатковим візуальним оформленням можна використовуючи доступне програмне забезпечення. Це може бути специфічне програмне забезпечення характерне для того чи іншого виду майбутньої професійної діяльності слухачів або ж широко використовуване, таке як, наприклад, Microsoft Office PowerPoint. Створені презентаційні пакети, за можливості, мають містити велику кількість ілюстративного матеріалу. При чому для більш якісного сприйняття матеріалу важливо, щоб ілюстративний матеріал складав переважну частину використовуваного візуального простору. Презентації, що складаються виключно із ілюстративного матеріалу з мінімумом необхідних коментарів можна доповнити музичним чи іншим специфічним звуковим супроводом. Також заняття може бути наповнене доступними відеоматеріалами, що безпосередньо стосуються тематики заняття. Під час проведення практичних занять можна використовувати інтерактивні онлайн дошки (така функція доступна, зокрема, у Google Classroom), надаючи доступ до них слухачам для розв'язання задач чи складання схем тощо.

Підвищити інтерес слухачів до навчання та засвоєння матеріалу можна, наприклад, здійснюючи контроль знань у вигляді змагання. Таку можливість надає, наприклад, онлайн сервіс Quizziz. Тут тест можна провести у вигляді вікторини, в якій слухачі окрім того, що отримують кінцевий результат у вигляді оцінки, також змагатимуться між собою. Причому даний онлайн сервіс під час тестування дозволяє надавати учасникам заохочувальні бонуси такі як: підказки, додаткові бали, можливість повторно відповісти на одне або декілька питань. Ці бонуси надаються за певну кількість швидких та правильних відповідей, лідерство у турнірній таблиці, просто для покращення результату тощо.

Використання висвітлених способів та засобів ведення навчального процесу дозволить зробити дистанційне навчання більш цікавим та прийнятним. Безпосередня взаємодія викладачів і студентів під час проведення занять в інтерактивній формі сприятиме покращенню організації самого навчального процесу, а творчий підхід до ведення занять та комбінування способів подання інформації, в свою чергу, дозволить покращити сприйняття та засвоєння навчального матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджена Міністерством освіти і науки України 20.12.2000 р.). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://kerivnyk.info/kontsepcia-rozvytku-dystancijnoi-osvity-v-ukraini>.
2. Подолання пандемії коронавірусу – наше спільне завдання (Міністерство освіти і науки України 02.10.2020 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/podolannya->

pandemiyi-koronavirusu-nashe-spilne-zavdannya.

3. Проблеми і суперечності у впровадженні дистанційного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/95-innovatsiini-pedahohichni-tekhnologii-v-zahalnoosvitnii-shkoli-teoriia-ta-praktyka/409-problemi-i-superechnosti-u-vprovadzheni-distantijnogo-navchannya-v-osvitnomu-protsesi-zakladiv-vishchoji-osviti>.

4. Прийоми привернення (підтримання) уваги аудиторії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://krasnomovec.club/prijomi-privernennya-uvagi-auditoriyi/>.

Поліщук Олександр Васильович, Вінницький національний технічний університет, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки ВНТУ, e-mail: A_V_Polishchuk@ukr.net.